

Posudek vedoucí na diplomovou práci Bc. Andrey Fiedlerové Role žen a mužů ve vybraných staroseverských ságách

Zkoumání reprezentací femininity a maskulinity v (raně)středověkých severských ságách je cílem předkládané práce Bc. Andrey Fiedlerové. Diplomantka cílí na komparaci dvou vybraných ság, jež jsou reprezentativní pro dva různé ságové žánry, a sice tzv. ságu o dávnověku známou jako *Sága o Völsunzích* a ságu rodovou, známou jako *Ságu o lidech z Lososiho údolí*. Komparativní přístup umožňuje Andree vysledovat změny v narativních postupech, jakož i v konceptualizacích genderových identit, které se v obou případech proti stereotypním očekáváním vyjevují jako (v různé míře) dynamické a fluidní ocitající se v takřka v permanentním vyjednávacím napětí. Andrea detekovala v obou ságách společné kategorie agentnosti, pomstychtivosti a genealogie, které využívá k průřezovému, analytickému rozboru reprezentací mužství a ženství, jakož i archetypálních situací, které se genderové identity protagonistů a protagonistek ság dotýkají.

Metodologicky vychází diplomová práce s postupů tzv. vzdorného čtení dle J. Fetterly a archetypální genderové analýzy představené A. Pratt, teoretické konceptualizace genderu pak čerpá z prací R. Connell (konkrétně k hegemonické maskulinitě, J. Butler (konkrétně k performativitě a modalitám moci v momentech aktérství), a to při vědomí, že zvolené průřezové kategorie jsou asociovány s různými pojetími mocenský vztahů, jež konstruují reprezentace maskulinity a femininity v ságách a následně jejich feministickou interpretaci.

Diplomová práce se dále opírá o dříve absolvované kurzy staroseverštiny u dr. Marie Novotné na FHS UK a bakalářskou práci z této tematické oblasti, byť tato zatím nevyužívala gender jako analytickou kategorii pro čtení ságové literatury. Myslím, že tato epistemická pozicionalita má pro výsledný text diplomové práce pozitivní přínos. Svědčí o tom rozsáhlá cizojazyčná (ale též česká) bibliografie relevantní pro literární a genderový rozbor staroseverských ság. Zde tudíž jako vedoucí oceňuji diplomantčinu velkou nezávislost a kompetentnost v získávání klíčových zdrojů a materiálů pro zpracování diplomové práce.

Detekované průřezové kategorie diplomantce umožňují vykreslit plastický obraz ženských a mužských protagonistek a protagonistů ság v různých situacích a momentech děje. Čeho si jako vedoucí cením, je Andreina schopnost analyticky reagovat na momenty, které se v průběhu práce ukazují jako ambivalentní, nejednoznačné, ba nečekané. Jakkoliv se průřezové kategorie v počátcích analýzy jeví jako jasně ohraničené a vztahující se ke konkrétním, vzájemně se však lišícím projevům genderové identity, především v *Sáze o Völsunzích* autorka objevuje jejich těsnou provázanost a vzájemnou intersekcii. V jednom extrémním případě text práce ukazuje, že má-li se genderová identita demonstrovat různými formami agentnosti a jejího performování, sociální tlak na potvrzování hegemonní maskulinity může vést k tomu, že se maskulina dostane do konfliktu s povinností pomstít čest rodu a tím zachovat genealogickou linii. Jinými slovy, stvrzení maskulinní identity je v rozporu se zachováním vlastního života hrdiny i jeho rodu. Diplomantka v těchto zdánlivě paradoxních situacích pak dobře upozorňuje na inherentní rozpory v rámci samotného genderově stratifikovaného řádu.

Další intersekcce zvolených kategorií si Andrea například všímá právě u genealogie, kterou nechápe výlučně jako rodovou (či pokrevní) spřízněnost (což by se u žánru rodových ság samo nabízelo), nýbrž i jako kulturní dědictví myšlenkových odkazů či činů předků a předkyň. Diplomantka tak ukazuje, že s vlastními kategoriemi dokáže pracovat kriticky a vnímat je jako vnitřně heterogenní. Vzájemná komparace dvou ság a rozbor vyjevujících se vnitřních rozporů v oblasti genderu pak v tomto kontextu ukazuje obě analyzované ságy jako laboratoř, kde se „zkouší“ různé genderové polohy hrdinů a hrdinek. Některé jsou tradiční, ale ty, jež subvertují

zavedený patriarchální status quo jsou srovnatelné se současnými radikálními genderovými reprezentacemi. I to může být důvod, proč se v současnosti severskými ságami a mýty inspiruje množství young adult literatury jakož i popkulturní seriálové tvorby, jež tyto variuje, přetváří a reinterpretuje, čímž nejen reaguje na poptávku na straně young adult publika, ale implicitně tak reflektuje i jistou společenskou změnu v oblasti vyjednávání genderové identity. Tato oblast, kterou jsem právě zmínila, sice stojí mimo rámec předkládané diplomové práce, nicméně ukazuje na její tematickou i analytickou relevantnost.

Celkově obhajovanou diplomovou práci Andrey Fiedlerové považuji za velmi zdařilou, metodologicky i teoreticky kompetentně zvládnutou a ve svých zjištěních místy překvapivou a inspirující. Práce výtečně pracuje se zdroji a kvalitně propojuje teorii a analýzu. K mírné škodě je občasná stylistická těžkopádnost. Jako vedoucí práce velmi oceňuji hladkou spolupráci s diplomantkou a poctivou, precizní práci na finálním cizelování textu. S velkým potěšením tudíž **práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou výborně.**

V Praze, 9.9. 2021

Mgr. et Mgr. Tereza Jiroutová Kynčlová, Ph.D.

Vedoucí diplomové práce